

VYRIAUSYBĖS ATSTOVŲ ĮSTAIGOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS VILNIAUS IR ALYTAUS APSKRITYSE

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, mob. 8 609 54 703, 8 658 42 925, el. p. info@vaistaiga.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 305205389.
Atstovo duomenys: Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, mob. 8 609 54 722, 8 698 42 368, el. p. vilnius@vaistaiga.lt

Vilniaus miesto savivaldybės merui

2024-04-10 Nr. TR1-6-(5.1E)

TEIKIMAS

DĖL VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS MERO 2024-02-12 POTVARKIO NR. 955-208/24 „DĖL PAPILDOMŲ MEDŽIŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ TAIKymo REKOMENDACIJŲ TVIRTINIMO“ PANAIKINIMO

Vilniaus miesto savivaldybės meras (toliau *ir* Meras) 2024-02-12 priėmė potvarkį Nr. 955-208/24 „Dėl Papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijų tvirtinimo“ (toliau – Potvarkis), kurio 1 punktu patvirtino Papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijas (toliau – Rekomendacijos).

Potvarkio preambulėje nurodoma, kad Potvarkis priimtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19, 20, 26 ir 28 punktais, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 straipsnio 45 dalimi ir 37 straipsniu ir statybos techniniu reglamentu STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“.

Rekomendacijų 1 punkte nustatyta:

*<...> 1. Papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) nustato papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo kriterijus bei šiuos kriterijus atitinkančių medžių šalinimo tvarką ir procedūras. **Rekomendacijos taikomos visiems projektams, kuriuose planuojamas medžių šalinimas.** <...>*

Rekomendacijų II skyriuje nurodomi papildomų medžių apsaugos priemonių kriterijai ir taikymo tvarka, III skyriuje nurodytos rekomendacijos visuomenės informavimui, kai projekte numatomas medžių šalinimas, o IV skyriuje nurodytos rekomendacijos visuomenės informavimui apie medžių šalinimą, kai projektiniams pasiūlymams buvo pritarta ir (ar) statybą leidžiantis dokumentas išduotas iki rekomendacijų įsigaliojimo.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo¹ 6 straipsnio 19², 20³, 26⁴ ir 28⁵ punktuose įtvirtintos savarankiškosios savivaldybės funkcijos. Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte

¹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0CD0966D67F/asr>

² teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų ir detaliųjų planų sprendinių įgyvendinimas;

³ specialiųjų architektūros reikalavimų nustatymas ir statybą leidžiančių dokumentų išdavimas įstatymų nustatyta tvarka;

⁴ kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga, savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsauga, priežiūra ir tvarkymas, būklės stebėseną, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo organizavimas ir (ar) vykdymas, želdinių ir želdynų, neatsižvelgiant į

nustatyta, kad įgyvendindamos savarankiškas funkcijas savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą. Įgyvendinant šias funkcijas, savivaldybių veiklą saisto įstatymų nustatyti reikalavimai ir tvarka, kuri, kai tai numatyta įstatymuose, nustatoma ir kituose teisės aktuose.

Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad būtent šio įstatymo tikslas yra nustatyti želdynų ir želdinių apsaugos, priežiūros ir tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo teisinio reguliavimo pagrindus, taip pat visuomeninius santykius, užtikrinančius kraštovaizdžio ir urbanistinės aplinkos savitumą ir kokybę.

Želdynų įstatymo 5 straipsnyje apibrėžta savivaldybių institucijų kompetencija želdynų ir želdinių valdymo srityje. Pagal šio straipsnio 2 dalies nuostatas savivaldybių vykdomosios institucijos be kita ko organizuoja ir (ar) vykdo savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsaugą, priežiūrą ir tvarkymą, būklės stebėseną, želdynų kūrimą ir želdinių veisimą (5 straipsnio 3 punktas); organizuoja želdynų ir želdinių apsaugos, priežiūros ir tvarkymo komisijos veiklą, užtikrina jos išvadų skelbimą savivaldybių interneto svetainėse (5 straipsnio 4 punktas); organizuoja teritorijų planavimo dokumentų, numatančių želdynų sistemos ir atskirų jos dalių išskyrimo, atskirųjų želdynų ribų nustatymo, atskirųjų ir priklausomųjų želdynų apsaugos ir naudojimo privalomųjų reikalavimų nustatymo sprendinius, rengimą (5 straipsnio 5 punktas); su privačių želdynų ir želdinių savininkais ir valstybinės žemės valdytojais sudaro sutartis dėl želdynų ir želdinių lankymo sąlygų, želdinių apsaugos ir priežiūros (5 straipsnio 7 punktas); organizuoja želdinių priežiūrą vietinės reikšmės viešųjų kelių juostose, sanitarinės apsaugos zonoje, išskyrus sanitarinės apsaugos zonas, nustatytas privačioje žemėje, urbanizuotų teritorijų elektros tinklų apsaugos zonoje (5 straipsnio 9 punktas); konsultuoja želdinių savininkus ar valdytojus dėl želdinių apsaugos, priežiūros ir tvarkymo (5 straipsnio 11 punktas); informuoja visuomenę apie numatomus želdynų kūrimo, viešųjų želdynų ir želdinių tvarkymo darbus, želdynų ir želdinių inventorizavimą, priimtus sprendimus ir išduotus leidimus kirsti, kitaip pašalinti iš augimo vietos ar intensyviai genėti saugotinus želdinius, einamąjį ir perspektyvinį sodmenų poreikį, atliktas želdynų ir želdinių būklės ekspertizes, želdinių atkuriamosios vertės kompensacijų lėšų panaudojimą, vadovaudamasi asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais (5 straipsnio 12 punktas); nustato želdynų kūrimo, želdinių veisimo, želdynų ir želdinių apsaugos, priežiūros ir tvarkymo tikslus ir uždavinius bei jų įgyvendinimą savivaldybės strateginio planavimo dokumentuose: strateginiame plėtros plane ir (ar) strateginiame veiklos plane, aplinkos apsaugos programoje ar specialioje želdynų ir želdinių programoje (5 straipsnio 13 punktas). Kaip matyti įstatymų leidėjas suteikė savivaldybių vykdomosioms institucijoms plačią kompetenciją želdynų ir želdinių apsaugos srityje, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad įstatymas nenumato savivaldybės vykdomajai institucijai (merui) įgaliojimų leisti teisės aktus (rekomendacijas) dėl papildomų želdynų ir želdinių apsaugos priemonių taikymo. Vadovaujantis Želdynų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, savivaldybių atstovaujamosios institucijos tvirtina savivaldybės želdynų ir želdinių apsaugos taisykles.

Želdynų įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad želdinių apsaugos reikalavimai vykdant statybos darbus, įskaitant valstybinės reikšmės kelių ir viešosios geležinkelio infrastruktūros kelių ir jų įrenginių statybos ir remonto darbus, nustatomi aplinkos ministro tvirtinamose Želdinių

žemės, kurioje jie yra, nuosavybės formą, inventorizavimas ir apskaita, atskirųjų želdynų žemės sklypų formavimo, šių sklypų kadastro duomenų nustatymo ir jų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą organizavimas;

⁵ aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga, aplinkos monitoringas

apsaugos, vykdam statybos darbus, taisyklėse. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010-03-15 įsakymu Nr. D1-193 patvirtintų Želdinių apsaugos, vykdam statybos darbus, taisyklių (toliau – Taisyklės) 3 punkte nustatyta:

<...> Kai statinio projekte numatoma iškirsti, kitaip pašalinti iš augimo vietos saugotinus želdinius, priskirtus saugotiniams vadovaujantis Kriterijais, kuriuos atitinkantys medžiai ir krūmai priskiriami saugotiniams želdiniams, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 206 „Dėl Kriterijų, kuriuos atitinkantys medžiai ir krūmai priskiriami saugotiniams želdiniams, patvirtinimo“, ar saugotiniais paskelbtus savivaldybės atstovaujamosios institucijos vadovaujantis Kriterijais, pagal kuriuos dendrologiškai, ekologiškai, estetiškai vertingi, kultūros paveldui ir kraštovaizdžiui reikšmingi medžiai ir krūmai skelbiami saugotiniais želdiniais, patvirtintais Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-716 „Dėl Kriterijų, pagal kuriuos dendrologiškai, ekologiškai, estetiškai vertingi, kultūros paveldui ir kraštovaizdžiui reikšmingi medžiai ir krūmai skelbiami saugotiniais želdiniais, patvirtinimo“, statytojas (užsakovas) ar jo įgaliotas atstovas turi gauti savivaldybės vykdomosios institucijos leidimą atlikti saugotinių želdinių kirtimo, kitokio pašalinimo iš augimo vietos ar intensyvaus genėjimo darbus. Išduodama leidimą, savivaldybės vykdomoji institucija vadovaujasi Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 13 straipsnio nuostatomis ir savivaldybės atstovaujamosios institucijos patvirtintomis savivaldybių želdynų ir želdinių apsaugos taisyklėmis. <...>

Lietuvos Respublikos statybų įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

<...> Savivaldybės meras (jo įgaliotas savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas) privalo informuoti visuomenę apie numatomą visuomenei svarbių statinių ir statinių dalių projektavimą, apie numatomą statinių ir statinių dalių projektavimą, kai Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 20 straipsnyje nustatytais atvejais neparengti vietovės lygmens teritorijų planavimo dokumentai ir statyba konkrečiame žemės sklype leidžiama, taip pat apie visuomenės dalyvavimą svarstant statinių ir statinių dalių projektinius pasiūlymus. Visuomenei svarbių statinių ir statinių dalių sąrašus (nurodant paskirtį), visuomenės informavimo apie numatomą statinių ir statinių dalių projektavimą ir visuomenės dalyvavimo svarstant statinių ir statinių dalių projektinius pasiūlymus tvarką nustato aplinkos ministras. <...>

Kaip matyti iš esamo teisinio reglamentavimo nei Vietos savivaldos įstatymas, nei Statybų įstatymas, nei Želdynų įstatymas ir Taisyklės, nenumato savivaldybės merui teisės tvirtinti papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijas. Potvarkio preambulėje nurodytos įstatyminės normos nesudaro juridinio pagrindo Rekomendacijoms kaip poįstatyminiam aktui nustatančiam papildomų medžių apsaugos priemonių taikymą, priimti. Pažymėtina, kad anksčiau minėtos teisės normos, kurios nurodytos kaip juridinis rekomendacijų priėmimo pagrindas apibrėžia savivaldybės ir savivaldybės mero funkcijas tam tikrose srityse, tačiau šiose įstatymų nuostatose nėra įtvirtintas teisinis reguliavimas, numatantis, kad savivaldybės meras tvirtina tokio pobūdžio Rekomendacijas.

Visuotinai pripažįstama ir žinoma, kad viešojoje teisėje galioja principas draudžiama viskas, kas nėra tiesiogiai leidžiama. Vadovaujantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau ir LVAT) praktika, viešojo administravimo subjektai, tiek teikdami administracines paslaugas pagal asmenų prašymus, nesusijusius su jų teisių pažeidimu, tiek vykdydami administracinę procedūrą pagal asmenų skundus dėl jų teisių pažeidimo, negali atlikti daugiau veiksmų arba priimti kitokių sprendimų, negu teisės aktai suteikia jiems teisę atlikti, t. y. negali vykdyti platesnės kompetencijos, negu jiems leidžia teisės aktai (žr., pvz., 2012 m. kovo 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A602-1252/2012). Šio teismo praktikoje taip pat nuolat akcentuojama, jog veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti

neteisėtu. Viešojo administravimo subjektas turi tik tuos įgalinimus, kurie jam konkrečiai suteikti, plečiamas kompetencijos aiškinimas – negalimas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugpjūčio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-1660/2012). Viešojo administravimo subjekto atlikti viešojo administravimo veiksmai, viršijant jam suteiktus įgaliojimus, taip pat ir administracinių aktų leidimas, viršijant suteiktą kompetenciją, laikytini neteisėtais, ir toks pažeidimas laikytinas esminiu, sudarančiu savarankišką pagrindą panaikinti priimtą administracinį aktą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 22 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-492-789/2022; 2022 m. rugsėjo 7 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-481-502/2022; 2022 m. rugsėjo 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-487-463/2022; 2022 m. rugsėjo 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-510-502/2022).

Viešojoje teisėje galioja teisėtumo ir teisinio apibrėžtumo principai, kurie viešojo administravimu subjektus įpareigoja veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose, o veikimas viršijant kompetencijos ribas yra negalimas. Nagrinėjamu atveju įstatymuose nesant įtvirtintos galimybės (teisės, pareigos ar funkcijos) priimti ir patvirtinti Papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijas darytina išvada, kad Vilniaus miesto savivaldybės meras veikė neteisėtai, t.y. *ultra vires* (viršijant įgaliojimus).

Toks reglamentavimas taip pat prieštarauja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punkte įtvirtintam vienam iš pagrindinių principų, kuriuo grindžiama vietos savivalda – teisėtumo principui, kuris reikalauja, kad savivaldybės institucijų ir įstaigų veikla būtų grindžiama Konstitucija, įstatymais ir kitais teisės aktais, t. y. turi būti užtikrinamas savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumas, kuris be kita ko įpareigoja teisėkūros subjektus laikytis teisės aktų hierarchijos ir užtikrinti, kad žemesnės galios teisės aktai atitiktų visų aukštesnės galios teisės aktų reikalavimus. Savivaldybių savarankiškumo ir veiklos principas nėra absoliutus ir jis neatleidžia viešojo administravimo teises ir pareigas turinčio subjekto (savivaldybės tarybos) nuo pareigos laikytis visų kitų viešosios teisės principų, taip pat – teisėtumo principo (2012 m. rugpjūčio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1917/2012, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 24, 2012, 70–86 p.).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 8 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **siūlau** svarstyti Vilniaus miesto savivaldybės mero 2024-02-12 potvarkio Nr. 955-208/24 „Dėl Papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijų tvirtinimo“ panaikinimo klausimą.

Vyriausybės atstovo teikimą Vilniaus miesto savivaldybės meras turi apsvarstyti ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo teikimo gavimo dienos ir apie priimtą sprendimą pranešti Vyriausybės atstovui raštu per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos.

Informuoju, jog Vyriausybės atstovas, vadovaudamasis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktu, gali nustatyti kitą teikimo įvykdymo terminą, jeigu bus gautas pagal kompetenciją savivaldybės administravimo subjekto prašymas šį terminą pratęsti. Prašymas nustatyti kitą teikimo įvykdymo terminą turi būti motyvuotas ir pagrįstas bei pateiktas Vilniaus miesto savivaldybės mero.

Atkreipiu dėmesį į tai, kad meras, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 6 dalimi, privalo artimiausiame Vilniaus miesto savivaldybės tarybos posėdyje informuoti savivaldybės tarybos narius apie šį teikimą.

Vyriausybės atstovas Vilniaus ir Alytaus apskrityse

Julius Arlauskas

Inga Jablonskienė, mob. 8 609 54643, el. p. inga.jablonskiene@vaistaiga.lt